

Si ad orientem iero, non apparet :
 si ad occidentem, non intelligam eum.
 Si ad sinistram, quid agam ? Non apprehendam
 eum :
 si me veram ad dexteram, non videbo illum.
 Ipse vero seiv viam meam,
 et probavit me quasi aurum quod per ignem
 transit.
 Vestigia ejus secutus est pes meus ;
 viam ejus custodivi, et non declinavi ex ea.
 A mandatis laborum ejus non recessi,
 et in sicut meo abscondi verba oris ejus.
 Ipse enim solus est, nemo avertere potest cogita-
 tionem ejus :
 et anima ejus quodcumque voluit ¹, fecit.
 Cum expleverit in me voluntatem suam,
 et alia multa similia presto sunt ei.
 Et idcirco a facie ejus turbatus sum,
 et considerans eum, timore sollicitor [Al. solli-
 cito].
 Deus mollivit cor meum,
 et Omnipotens conturbavit me.
 Non enim perii propter imminentes tenebras,
 nec faciem meam operuit caligo.
 Cap. XXIV. — Ab Omnipotente non sunt abscon-
 dita tempora ;
 qui autem noverunt eum [Al. Deum], ignorant
 dies illius.
 Alii terminos transtulerunt,
 diriperunt greges, et paverunt eos.
 Asinum pupillorum abegerunt,
 et abstulerunt pro pignore bovem viduae.
 Subverterunt pauperum viam,
 et opprimerunt pariter mansuetos terre.
 Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus
 suum ;
 vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.
 Agrum non suum demetunt :
 et vineam ejus, quem vi oppresserint ², vinde-
 miant.
 Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes,
 quibus non est operimentum in frigore.
 Quos imbres montium rigant :
 et non habentes velamen, amplexantur lapides.
 Vim fecerunt depredantes pupillos,
 et vulgum pauperum spoliaverunt.
 Nudis et incedentibus absque vestitu
 et esurientibus tulerunt spicas.

¹ Idem ms. « quodcumque voluerit, hoc facit », regius « fiat », quo uno verbo abluat a Palatino.

Inter acervos eorum meridiati sunt,
 qui, calcatis torcularibus, sitiunt.
 De civitatibus fecerunt viros gemere,
 et anima vulneratorum clamavit,
 et Deus inultum abire non patitur [Al. patitur].
 Ipsi fuerunt rebelles lumini,
 nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semi-
 tas ejus.
 Mane primo consurgit homicida,
 interfecit egenum et pauperem ;
 per noctem vero erit quasi fur.
 Oculus adulteri ³ observat caliginem,
 dicens : Non me videbit oculus :
 et operiet vultum suum.
 Perdidit in tenebris domos,
 sicut in die condixerat sibi, et ignoraverunt
 lucem.
 Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram
 mortis :
 et sic in tenebris quasi in luce ambulat.
 Levis est super faciem aquæ ;
 maledicta sit pars ejus in terra,
 nec ambulat per viam vinearum.
 Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium,
 et usque ad inferos peccatum illius.
 Obliviscatur ejus misericordia :
 dulcedo illius vermes :
 non sit in recordatione,
 sed conteratur quasi lignum infructuosum.
 Pavit enim sterilem, quæ [Al. et quæ] non parit,
 et viduæ bene non fecit.
 Detrahit fortes in similitudine sua :
 et cum steterit, non credit [Al. credit] vitæ suæ.
 Dedit ei Deus locum pœnitentiæ,
 et ille abulitit eo in superbiam :
 oculi autem ejus sunt in visis illius.
 Elevati sunt ad modicum, et non subsistent,
 et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur,
 et sicut summitates spicarum conterentur.
 Quod si non est ita, quis me potest arguere esse
 mentium,
 et ponere ante Deum verba mea ?

RESPONDENS AUTEM BALDAD SUPTES, DIXIT :

Cap. XXV. — Potestas et terror apud eum est,
 qui [Al. si] facit concordiam in sublimibus suis.

² Palatin. ms. « opprimerunt, vindemiant ». ³ Perperam in reginæ ms. « erit quasi oculus adulteri, etc. » voce « fur » prætermissa.

Nunquid est numerus militum ejus ?
 Et super quem non surget lumen illius ?
 Nunquid justificari potest homo comparatus Deo,
 aut apparere mundus natus ex muliere ?
 Ecce etiam [Al. enim] luna non splendet,
 et stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus :
 Quanto magis homo putredo,
 et filius hominis vermis !

RESPONDENS AUTEM JOB, DIXIT :

Cap. XXVI. — Cujus adjutor es ? Nunquid imbe-
 cillus [Al. imbecillus],
 et sustentas brachium ejus, qui non est fortis ?
 Cui dedisti consilium ?
 Forsitan illi, qui non habet sapientiam,
 et prudentiam tuam ostendisti plurimam.
 Quem docere voluisti,
 nonne eum, qui fecit spiramentum ?
 Ecce gigantes gemunt sub aquis,
 et qui habitant cum eis [h. habitantes in eis] ;
 Nudus est infernus coram illo,
 et nullum est operimentum perditioni.
 Qui extendit aquilonem super vacuum,
 et appendit terram super nihili.
 Qui ligat aquas in nubibus suis,
 ut [h. et] non erumpant pariter deorsum.
 Qui tenet vultum solis sui,
 et expandit super illud nebulam suam.
 Terminum circumdedit aquis,
 usque dum finiatur lux et tenebræ ¹.
 Columnæ coli contremiscunt,
 et pavent ad nutum ejus.
 In fortitudine illius repente maria congregata sunt,
 et prudentia ejus percussit superbum.
 Spiritus ejus ornavit cælos ;
 et obstetricante manu ejus, eductus est coluber
 tortuosus [h. vocis].
 Ecce, hæc ex parte dicta sunt viarum ejus,
 et cum vix parvam stillam sermonis ejus audie-
 rimus,
 quis poterit tonitrum magnitudinis illius intueri ?

¹ Palatin. ms. « ut tenebræ ». Hebr. « cum tenebris ».

² Tacet Palatin. ms. hic verbum « assumens », quod est tamen in Hebræo.

³ Idem ms. « Docebo vos verbum Dei » : quod improbare non ausim, nam licet in Hebræo sit
 « in manu Dei », connotant tamen que

ADDIDIT QUOQUE JOB, ASSUMENS PARABOLAM SUAM,
 ET DIXIT :

Cap. XXVII. — Vivit Deus, qui abstulit judicium
 meum,
 et Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit
 animam meam.
 Quia donec superest halitus in me,
 et spiritus Dei in naribus meis,
 Non loquentur labia mea iniquitatem,
 nec lingua mea meditabitur mendacium.
 Absit a me ut justos esse vos judicem :
 donec deliciam, non recedam ab innocentia mea,
 Justificationem meam, quam cepi tenere, non
 deseram :
 nec enim reprehendit [Al. comprehendit] me cor
 meum in omni vita mea.
 Sit ut impius, inimicus meus :
 et adversarius meus quasi iniquus.
 Quæ enim spes est hypocrite si avaræ rapiat,
 et non liberet Deus animam ejus [h. Nunquid
 liberabit Deus animam ejus] ?
 Nunquid clamorem ejus Deus audiet,
 cum venerit super illum angustia ?
 Aut poterit in Omnipotente delectari,
 et invocare Deum in omni tempore ?
 Docebo vos per manum Dei ²
 quæ Omnipotens habeat, nec abscondam.
 Ecce vos omnes nostis,
 et ut [Al. tac. ut] quid sine causa vana loqui-
 mini,
 Hæc est pars hominis impij apud Deum,
 et hæreditas violentorum, quam ab Omnipotente
 suscipiet.
 Si multiplicati fuerint filij ejus, in gladio erunt,
 et nepotes ejus non saturabuntur pane.
 Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu,
 et viduas illius non plorabunt ³.
 Si comportaverit quasi terram [h. pulverem] ar-
 gentum,
 et sicut lutum præparaverit vestimenta,
 Præparabit quidem, sed justus vestiatur illis :

Deus fecit, aut prestare valet, opera, ac res Dei :
 quæ ex Scripturarum phrasi « verba » appellan-
 tur.

² In Palatin. ms. « non plorabunt » : quo sensu
 et Septuaginta Hebræorum verbum videntur acce-
 pisse : χήρας δὲ αὐτῶν. ἀδελφαὶ ἐλεῖσαι. « viduas
 eorum nemo miserebitur ».

et argentum innocens dividet.
 Edificavit sicut tinea domum suam,
 et sicut custos fecit umbraculum.
 Dives cum dormierit, nihil secum auferet:
 aperiet oculos suos, nihil inveniet.
 Apprehendet eum quasi aqua inopia,
 nocte opprimit eum tempestas:
 Tollit eum ventus [h. non habet] urens, et
 auferet,
 et velut turbo rapiet eum de loco suo.
 Et mittit super eum, et non parcat:
 de manu ejus fugiens [Al. tac. fugiens] fugiet.
 Stringet super eum manus suas,
 et sibilabit super illum, intuens locum ejus.
 Cap. XXVIII. — Habet argentum, venarum suarum
 principia:
 et auro locus est, in quo conflatur.
 Ferrum de terra tollitur:
 et lapis solutus calore in æs vertitur.
 Tempus posuit tenebris,
 et universorum finem ipse considerat,
 lapidem quoque calliginis, et umbram mortis.
 Dividit [h. divisit] torrens a populo peregrinante,
 eos quos oblitus est pes egentis hominis¹, et
 invios.
 Terra, de qua oriebatur panis,
 in loco suo igne subversa est.
 Locus sapphiri lapides ejus,
 et glebæ illius aurum.
 Semitam ignoravit avis,
 nec intuitus est eam² oculus vulturis.
 Non calcaverunt eam filii institorum [h. superbi],
 nec pertransivit [Al. tac. pertransivit] per eam
 leæna.
 Ad silicem extendit manum suam,
 subvertit a radicibus montes:
 In petris rivos scidit,
 et omne pretiosum vidit oculus ejus.
 Profunda quoque fluviorum scrutatus est,
 et abscondita produxit in locum.
 Sapientia vero ubi invenitur,
 et quis est locus intelligentiæ?

¹ Nostri mss. « hominum », propius Hebræo, **אֲנוּשׁ** « ex homine », sive « ex hominibus ». Regine præterea cod. « et mutus » habet pro « et invios ». Adito loci hujus longo difficillimi interpretes.

² In exemplaribus canonis, ac in ms. codice regio abest pronomen illud: in egregio autem volumine majoris monasterii appositum est hujusmodi scholion marginale: « Pro « eam » habetur

Nescit homo pretium ejus,
 nec invenitur in terra suaviter viventium [h.
 Non invenitur in terra viventium].
 Abyssus dicit: Non est in me:
 et mare loquitur: Non est mecum.
 Non dabitur aurum obryzum pro ea,
 nec appendetur argentum in commutatione ejus.
 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus,
 neclapidisardonycho pretiosissimis, ovel sapphiro.
 Non aequabitur ei aurum vel vitrum,
 nec commutabuntur pro ea vasa auri.
 Excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione ejus,
 trahitur autem sapientia de oculis.
 Non aequabitur ei topazium³ de Æthiopia,
 nec tincturæ mundissimæ [h. Non auro mundo] componentur.
 Unde ergo sapientia veniet [Al. venit]?
 Et quis est locus intelligentiæ?
 Abscondita est ab oculis omnium viventium:
 volucres quoque cæli latet.
 Perditio et mors dixerunt:
 Auribus nostris audivimus famam ejus:
 Deus intelligit viam ejus,
 et ipse novit locum illius.
 Ipse enim fines mundi intuetur,
 et omnia, quæ sub cælo sunt, respicit.
 Qui fecit ventis pondus,
 et aquas appendit in mensura:
 Quando ponebat pluvis legem,
 et viam procellis sonantibus,
 Tunc vidit illam, et enarravit,
 et preparavit et investigavit,
 Et dixit homini [h. Adam]: Ecce timor Domini,
 ipsa est sapientia:
 et recedere a malo, intelligentia.

ADDIDIT QUOQUE JOB, ASSUMENS PARABOLAM SUAM,
 ET DIXIT:

Cap. XXIX. — Quis mihi tribuat, ut sim juxta
 menses pristinos,

in Hebræo « eum ». Idque verum comprobatur, quia verbo **נָתַתִּי** nathib, quod semitam significat, respondent « affixa », seu pronominia masculina, ut nomini formæ masculinæ in Hebræo. MART.

— Tacet regin. ms. pronomen « eam », quemadmodum duo, quos Martian. laudat.
³ Topazium « genere neutrali legunt ms. codices. Corbeiensis unus habet « topazion » juxta id quod legitur Apocal. xxi, 20, et Exodi xxviii,

secundum dies quibus Deus custodiebat me?
 Quando splendebat lucerna ejus super caput meum,
 et ad lumen ejus ambulabam in tenebris:
 Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ,
 quando secreto Deus [h. secretum Dei] erat in
 tabernaculo meo;
 Quando erat Omnipotens mecum,
 et in circuitu meo pueri mei;
 Quando lavabam pedes meos butyro,
 et petra fundebat mihi rivos olei;
 Quando procedebam ad portam civitatis,
 et in platea parabant cathedram mihi.
 Videbant me juvenes, et abscondebantur:
 et senes assurgentes stabant.
 Principes cessabant loqui,
 et digitum superponebant ori suo.
 Vocem suam cohibebant duces,
 et lingua eorum gutturi suo adhærebat.
 Auris audiens beatificabat me,
 et oculus videns testimonium reddebat mihi,
 Quod [Al. Eo quod] liberasset pauperem vociferantem,
 et pupillum¹, cui non esset adjutor.
 Benedictio perituri super me veniebat,
 et cor viduæ consolatus sum.
 Justitia indutus sum, et vestivit [Al. vestivi] me,
 sicut vestimento et diademate, judicio meo.
 Oculus fui cæco,
 et pes claudo.
 Pater eram pauperum:
 et causam quam nesciebam, diligentissimo investigabam.
 Conterebam molas iniqui,
 et de dentibus illius aufereram prædam.
 Dicebamque: In nidulo meo moriar,
 et sicut palma [h. arena] multiplicabo dies.
 Radix mea aperta est secus aquas,
 et ros morabitur in messione mea.
 Gloria mea semper innovabitur,
 et arcus meus in manu mea instaurabitur.
 Qui me audiebant, exspectabant sententiam,
 et intenti tacebant ad consilium meum:
 Verbis meis addere nihil audebant,
 et super illos stillabat eloquium meum:
 Exspectabant me sicut pulviam,
 et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum;
 Si quando ridebam ad eos, non credebant,

et lux vultus mei non cadebat in terram.
 Si voluissem ire ad eos, sedebam primus:
 cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu²,
 eram tamen morientium consolator.
 Cap. XXX. — Nunc autem derident me juniores
 tempore,
 quorum non dignabar patres ponere eum canibus gregis mei;
 Quorum virtus manuum erat mihi pro nibilo,
 et vita ipsa putabantur indigni.
 Egestata et fame steriles,
 qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate
 et miseria;
 Et mandebant herbas, et arborum cortices,
 et radix juniperorum erat sibus eorum.
 Qui de convallibus ista rapientes,
 cum singula reperissent, ad ea cum clamore
 currebant.
 In desertis habitabant torrentium,
 et in cavernis terræ, vel super glaream.
 Qui inter hujusmodi letabantur [h. inter arbusta
 letabantur],
 et esse sub sentibus delicias computabant,
 Filii stultorum et ignobilium,
 in terra penitus non parentes.
 Nunc in eorum canticum versus sum,
 et factus sum eis [Al. add. in] proverbium:
 Abominantur me, et longe fugiunt a me,
 et faciem meam conspungere non veniunt.
 Pharetram enim suam spernit, et afflixit me,
 et frenum posuit in os meum.
 Ad dexteram orientis calamitates meæ illico sur-
 rerant:
 pedes meos subverterunt,
 et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.
 Dissipaverunt itinera mea,
 insidiati sunt mihi, et prævaluerunt,
 et non fuit qui ferret auxilium.
 Quia rupto muro, et aperta janua [h. fracta janua],
 irruerunt super me,
 et ad meas miseras devoluti sunt.
 Redactus sum in nihil:
 abstulisti quasi ventus desiderium meum:
 et velut nubes pertransiit salus mea.
 Nunc autem in memetipso marcescit anima mea,
 et possident me dies afflictionis.
 Nocte os meum perforatur doloribus;

17, ubi Græca exemplaria **καταλειπον** et neutrum genus retinent. MART.

² Addit idem ms. « meo », contra Hebræi textus fidem.

¹ Reginæ ms. « egenum », minus bene ad He-

bream **אֲנִי**.

² Addit idem ms. « meo », contra Hebræi textus fidem.

et qui me comedunt, non dormiunt.
 In multitudine eorum consumitur vestimentum meum,
 et quasi capitis tunica succinxerunt me.
 Comparatus sum luto,
 et assimilatus sum favillae et cineri.
 Clamo ad te, et non exaudis me:
 sto, et non respicis me.
 Mutatus es mihi in crudelem,
 et in duritia manus tuae adversaris mihi.
 Elevasti me,
 et quasi super ventum ponens
 elisisti me valide.
 Scio enim quia morti trades me,
 ubi constituta est domus omni viventi.
 Veruntamen non ad consummationem meam¹
 emisisti manum tuam;
 et si corruerint, ipse salvabis.
 Flebam quondam super eo qui afflictus erat,
 et compatiebatur anima mea pauperi.
 Expectabam bona, et venerunt mihi mala:
 prestolabar lucem, et eruperunt tenebrae.
 Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie,
 praevenerunt me dies afflictionis.
 Mores incedebam, sine furore;
 consurgens, in turba clamavi.
 Frater fui draconum,
 et socius strathionum;
 Cutis mea denigrata est super me,
 et ossa mea arverunt praecaeumate.
 Versa est [h. Et fuit] in luctum cithara mea,
 et organum meum in vocem fletum.
 Cap. XXXI. — Pepigi foedus cum oculis meis,
 ut ne cogitarem quidem de virgine.
 Quam enim partem haberet Deus in me desuper²,
 et hereditatem Omnipotens de excelsis?
 Nunquid non perditio est iniquo,
 et alienatio operantibus injustitiam?
 Nonne ipse considerat vias meas,
 et cunctos gressus meos dinumerat?
 Si ambulavi in vanitate,
 et festinavi in dolo pes meus,
 Appendat me in statera justa,
 et sciat Deus simplicitatem meam.
 Si declinavi gressus meus de via,

¹ Cum vulgatis reginae ms. « eorum » habet pro « meam »; cum tamen in Hebraeo sit בְּעִי: sed mox rectius « mittis manum », nam neque Hebraeus addit « tuam ».

² Addit idem ms. alterius « me », quod Hebraeus nescit.

et si [h. non habet] secutum est oculos meos
 cor meum³,
 et in manibus meis adhesit macula,
 Seram, et alius comedat,
 et progenies mea eradicetur.
 Si deceptum est cor meum super muliere,
 et si ad ostium amici mei insidiatus sum,
 Scortum sit uxor mea alterius,
 et super illam incurventur alii.
 Hoc enim nefas est,
 et iniquitas maxima.
 Ignis est usque ad perditionem devorans,
 et omnia eradicans genimina.
 Si contempsisti subire iudicium cum servo meo et
 ancilla mea,
 cum disceptarem adversum me.
 Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum
 Deus?
 Et cum quasi erit, quid respondebo illi?
 Nunquid non in utero fecit me qui et illum ope-
 ratus est:
 et formavit me in vulva unus [h. et formavit nos
 in vulva una]?
 Si negavi, quod volebant, pauperibus,
 et oculos viduae expectare feci:
 Si comedi buccellam meam solus,
 et non comedi pupillum ex ea:
 Quia ab infantia mea crevit mecum miseria [h.
 crescere me fecit sicut pater]:
 et de utero matris meae egressa est mecum:
 Si desepi [h. aspexi] pereuntem, eo quod non ha-
 buerit indumentum,
 et absque operimento pauperem:
 Si non benedixerunt mihi latera ejus,
 et de velleribus ovium mearum calefactus est:
 Si levavi super pupillum manum meam,
 etiam cum viderem me in porta superiore[m] [h.
 superiori],
 Humerus meus a junctura sua cadat,
 et brachium meum cum suis ossibus confringatur.
 Semper enim quasi tumentes super me fluctus ti-
 mu Deum,
 et pondus ejus ferre non potui.
 Si putavi aurum rober meum,

³ Aio fere sensu idem ms. « secutus est oculos meus os meum ». Sic etiam ferunt editio Sixti V et Complutensis, tantum quod « cor » pro « os » retinent. Impressa autem lectio Hebraeo conformior est textui.

et obryzo dixi: Fiducia mea.
 Si letatus sum super multis divitiis meis,
 et quia plurima reperit manus mea.
 Si vidi solem [h. lucem] cum fulgeret,
 et lunam incedentem clare:
 Et letatus est in abscondito cor meum,
 et osculatus sum manum meam ore meo.
 Quis est iniquitas maxima,
 et negatio contra Deum altissimum?
 Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me oderat,
 et exultavi, quod invenisset eum malum.
 Non enim dedi ad peccandum guttur meum,
 ut expetere[m] maledicens animam ejus.
 Si non dixerunt viri¹ tabernaculi mei:
 Quis det de carnibus ejus ut saturemur?
 Foris non mansi peregrinus,
 ostium [h. ostia] meum viatori patuit.
 Si abscondi quasi homo [h. Adam] peccatum meum,
 et celavi in sinu meo iniquitatem meam.
 Si expavi ad multitudinem nimiam,
 et despectio propinquorum terruit me:
 et non magis lacui, nec egressus sum ostium.
 Quis mihi tribuat auditorem,
 ut desiderium meum Omnipotens audiat,
 et librum scribat ipse qui iudicat:
 Ut in humero meo portem illum,
 et circumdem illum quasi coronam mihi?
 Per singulos gradus meos pronuntiabo illum,
 et quasi principi offeram eum.
 Si adversum me terra mea clamat,
 et cum ipsa sulci ejus deflent.
 Si fructus ejus comedi absque pecunia,
 et animam agricolarum ejus affluxi:
 Pro frumento oriarum mihi tribulus,
 et pro hordeo spina.

FINITA SUNT VERBA JOB².

Cap. XXXII. — Omiserunt autem tres viri isti re-
 spondere Job,
 eo quod justus sibi videretur.
 Et iratus indignatusque Eliu³

filius Barachel Buzites de cognatione Ram,
 iratus est autem adversum Job,
 eo quod justum esse se diceret coram Deo.
 Porro adversum amicos ejus indignatus est,
 eo quod non invenissent responsonem rationa-
 bilem,
 sed tantummodo condemnasset Job [h. unde
 condemnasset Job].
 Igitur Eliu expectavit Job loquentem:
 eo quod seniores se⁴ essent qui loquebantur.
 Cum autem vidisset quod tres respondere non pos-
 sent [Al. potuissent],
 iratus est vehementer.

RESPONDENSQUE ELIU FILIUS BARACHEL BUZITES,
 DIXIT:

Junior sum tempore,
 vos autem antiquiores,
 idcirco, demisso capite, veritus sum
 indicare vobis [Al. add. ego] meam sententiam.
 Sperabam enim quod etas prolixior loqueretur,
 et annorum multitudo doceret sapientiam.
 Sed, ut video, spiritus est in hominibus,
 et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.
 Non sunt longevi sapientes,
 nec senes intelligunt iudicium.
 Ideo dicam: Audite me,
 ostendam vobis etiam ego meam scientiam [Al.
 sapientiam].
 Expectavi enim sermones vestros,
 audivi prudentiam vestram,
 donec disceptaremini sermonibus.
 Et donec putabam vos aliquid dicere, considera-
 bam:
 sed, ut video, non est qui arguere possit Job,
 et respondere ex vobis sermonibus ejus.
 Ne forte dicaris [h. forte diceretis]: Invenimus sa-
 pientiam,
 Deus projecit eum, et non homo.
 Nihil locutus est mihi,

¹ Expuncta negandi particula, legit idem ms. « si dixerint viri, etc. » magis ad Graecum ΛXX, nam Hebraeus textus לֹא אָמְרוּ, « si non dixerunt, etc. »

² Desiderantur in nonnullis Latinis editionibus hae verba, quae nec legisse videntur, aut certe neglexerunt, qui Jobum exposuere sancti patres, Gregorius, Philippus, Beda, auctor commentarii

sub Hieronymi nomine, atque alii deinceps. In veteri tamen Vulgata ad modum inscriptionis exstant: « Et quieverunt verba Job ».

³ Palatinus ms. « Helius, et Baracel » constanter legit.

⁴ Voculam « se » cum vulgatis tacet Palatinus ms. quae tamen in Hebraeo sonat.

et ego non secundum sermones vestros respondebo illi.
 Extimuerunt, non [Al. et non] responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia.
 Quoniam igitur exspectavi, et non sunt locuti: steterunt, nec responderunt ultra:
 Respondebo et ego partem meam;
 et ostendam scientiam meam.
 Plenus sum enim sermonibus,
 et coarctat me spiritus uteri mei.
 En venter meus quasi mustum absque spiraculo,
 quod lagunculas novas dirumpit.
 Loquar et respiro paululum;
 aperiam labia mea, et respondebo:
 Non accipiam personam viri,
 et Deum homini non equabo.
 Nescio enim quandiu subsistam,
 et si post modicum tollat me Factor meus.
Cap. XXXIII. — Audi igitur, Job, eloquia mea,
 et omnes sermones meos ausculta.
 Ecce aperui os meum,
 loquatur lingua mea in faucibus meis.
 Simplici corde meo sermones mei,
 et sententiam [h. scientiam] labia mea puram loquentur.
 Spiritus Dei fecit me,
 et spiraculum Omnipotentis vivificavit me.
 Si potes, responde mihi,
 et adversus faciem meam consiste.
 Ecce, et me sicut et te fecit Deus,
 et de eodem luto ego quoque formatus sum.
 Verumtamen miraculum meum [h. timor meus]
 non te terreat,
 et eloquentia mea ¹ non sit tibi gravis.
 Dixisti ergo in auribus meis,
 et vocem verborum tuorum ² audivi:
 Mundus sum ego, absque delicto immaculatus,
 et non est iniquitas in me.
 Quia querelas in me reperit,
 ideo arbitratus est me inimicum sibi.
 Posuit in nervo pedes meos,
 custodivit omnes semilas meas.
 Hoc est ergo, in quo non es justificatus:
 respondebo tibi, quia major sit Deus homine.
 Adversus [h. Cur adversus] eum contendis,

¹ Hebraeus habet יָדָי, « et manus mea »; sed videtur s. interpres duobus distincte verbis legisse יָדָי, quæ quidem voces « eloquentiam meam » sonant, sive ad verbum, « et omnino os meum. »

² Pronomen « tuorum », quod neque in He-

quod non ad omnia verba responderit tibi.
 Semel loquitur Deus,
 et secundo idipsum non repetit.
 Per somnium in visione nocturna,
 quando irruit sopor super homines,
 et dormiunt in lectulo.
 Tunc aperit aures virorum,
 et erudiens eos instruit disciplina,
 Ut avertat hominem ab his quæ facit,
 et liberet eum de superbia:
 Eruens animam ejus a corruptione:
 et vitam illius, ut non transeat in gladium.
 Increpat quoque per dolorem in lectulo,
 et omnia ossa ejus marcescere facit.
 Abominabilis ei fit in vita sua panis,
 et anime illius cibus ante desiderabilis.
 Tabescet caro ejus;
 et ossa, quæ recta fuerant, nudabuntur:
 Appropinquavit ³ corruptioni anima ejus,
 et vita illius mortiferis.
 Si fuerit pro eo Angelus loquens unum de millibus ⁴
 [h. unus de mille],
 ut annuntiet hominis æquitatem:
 Miserebitur ejus, et dicit: Libera eum,
 ut [Al. et] non descendat in corruptionem,
 inveni in quo ei propitius.
 Consumpta est caro ejus a suppliciis,
 revertatur ad dies adolescentiæ suæ.
 Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit:
 et videbit faciem ejus in júbilo,
 et reddet homini justitiam suam.
 Respiciet homines [Al. homo], et dicit: Peccavi,
 et vere deliqui,
 et ut eram dignus, non recepi.
 Liberavit animam suam, ne pergeret in interitum,
 sed vivens lucem videret.
 Ecce hæc omnia operatur Deus
 tribus vicibus per singulos.
 Ut revocet animas eorum [h. animam ejus] a corruptione,
 et illuminet lucem viventium.
 Attende, Job, et audi me:
 et [Al. tac. et] tace, dum ego loquar [Al. loquor].
 Si autem habes quod loquaris, responde mihi,
 loquere: volo enim te apparere justum.

bræo textu additur, rectissime Palatin. ms. ignorat.

³ Iterum paulo rectius in futuro idem ms. legit, « appropinquabit ».

⁴ Regiæ ms. cum Colbertino Aniciensi penes Martian. « unus de millibus ».

Quod si non habes, audi me:
 tace, et docebo te sapientiam.

PRONUNTIANS ITAQUE ELIU, ETIAM HÆC LOCUTUS EST:

Cap. XXXIV. — Audite, sapientes, verba mea,
 et eruditi, auscultate me:
 Auris enim verba probat,
 et guttur escas gustu dijudicat.
 Judicium eligamus nobis,
 et inter nos videamus [Al. eligamus] quid sit melius.
 Quia dixit Job: Justus sum,
 et Deus subvertit iudicium meum.
 In iudicando enim me, mendacium est:
 violenta sagitta mea absque ullo peccato.
 Quis est vir, ut est Job,
 qui graditur cum operantibus iniquitatem,
 et ambulat cum viris impiis?
 Dixit enim: Non placebit vir Deo,
 etiam si cucurrerit cum eo.
 Ideo, viri cordati, audite me,
 absit a Deo impietas,
 et ab Omnipotente iniquitas.
 Opus enim hominis reddet ei,
 et juxta vias singulorum restituet [Al. add. eis].
 Vere enim Deus non condemnavit frustra,
 nec Omnipotens subvertet iudicium.
 Quem constituit alium super terram?
 Aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?
 Si direxerit ad eum cor suum,
 spiritum illius et flatum ad se trahet.
 Deficiet omnis caro simul,
 et homo in cinerem revertetur.
 Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur,
 et ausculta vocem eloquii mei.
 Nunquid qui non amat iudicium, sanari potest:
 et quomodo tu eum, qui justus est, in tantum condemnas?
 Qui dicit regi: Apostata:
 qui vocat duces impios,
 Qui non accipit personas principum:
 nec cognovit tyrannum, eum disceptaret contra pauperem:

opus enim manuum ejus sunt universi [Al. universa],
 Subito morientur, et in media nocte turbabuntur populi, et pertransibunt,
 et auferent violentum absque manu.
 Oculi enim ejus super vias hominum,
 et omnes gressus eorum considerat.
 Non sunt tenebre, et non est umbra mortis,
 ut abscondantur ¹ tibi qui operantur iniquitatem.
 Neque enim ultra in hominis potestate est,
 ut veniat ad Deum in iudicium.
 Conteret multos innumerabiles,
 et stare faciet alios pro eis.
 Novit enim opera eorum:
 et idcirco inducet noctem, et conterentur.
 Quasi impios percussit eos in loco videntium.
 Qui quasi de industria recesserunt ab eo,
 et omnes vias ejus intelligere noluerunt,
 Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni,
 et audiret vocem pauperum.
 Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet?
 Ex quo absconderit vultum, qui est qui contempletur eum,
 et super gentem et super omnes homines?
 Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.
 Quia ergo ego locutus sum ad Deum,
 te quoque non prohibebo.
 Si erravi, tu doce me:
 si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.
 Nunquid a te Deus expetere eam, quia displicuit tibi?
 Tu enim incepisti loqui, et non ego:
 quod si quid nosti melius, loquere.
 Viri intelligentes loquantur mihi,
 et vir sapiens audiat me.
 Job autem [Al. tac. autem] stulte locutus est,
 et verba illius non sonant disciplinam.
 Pater mi, probetur Job usque ad finem:
 ne desinas in hominibus iniquitatis ² [h. iniquitatem].
 Quia addit super peccata sua blasphemiam,
 inter nos interim constringatur:
 et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis
 Deum [h. et tunc multiplicet sermones suos ad eum],

MART.

¹ Monet scholion marginale ms. codicis majoris monasterii, hunc versum abesse in Hebræo: sed falsus est auctoradnotationis, aut certe usum habuit mutili ac imperfecti Hebraici exemplaris.

² Cum Vulgatis reginæ ms. « ne desinas ab homine iniquitatis ». Hebr. ad verbum, « ad respondendum viris iniquitatis ».

IGITUR ELIU HÆC RURSUM LOCUTUS EST.

Cap. XXXV. — Nonquid æqua tibi videtur tua cogitatio,
ut diceret: Justior Deo sum?
Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est:
vel quid tibi proderit, si ego peccavero?
Itaque ego respondebo sermonibus tuis
et amicis tuis tecum.

Suspice cœlum et intueri,
et contemplare aethera quod altior te sit.
Si peccaveris, quid ei [Al. eum] nocebis?
Et si multiplicata fuerint iniquitates tuæ [h. errores tui] quid facies contra eum?

Porro si justo egeris, quid donabis ei?
Aut quid de manu tua accipiet?
Homini [h. viro], qui similis tui est, nocebit impietas tua,
et filium [Al. filius] hominis adjuvabit justitia tua [Al. justitiam tuam].

Propter multitudinem calumniatorum clamabunt:
et ejulabunt propter vim brachii tyrannorum.
Et non dixit: Ubi est Deus, qui fecit me,
qui dedit [h. dans] carmina in nocte?
Qui docet nos super jumenta terra,
et super volucres cœli erudit [Al. erudiet] nos.
Ibi clamabunt, et non exaudiet,
propter superbiam malorum.

Non ergo [h. verumtamen] frustra audiet Deus,
et omnipotens singulorum causas intuebitur.
Etiam cum dixeris [h. Etiam quia dixisti]: Non considerat:
judicare coram illo, et expecta eum.
Nunc enim non infert furorem [Al. iudicium] suum,
nec ulciscitur scelus valde.
Ergo Job frustra aperit os suum,
et absque scientia verba multiplicat.

ADDENS QUOQUE ELIU HÆC LOCUTUS EST.

Cap. XXXVI. — Sustine me paululum, et indica-
bo tibi:
adhuc enim habeo quod pro Deo loquar [Al. prodens loquar].

Repetam scientiam meam [h. scientia mea] a principio,

¹ Quod scholiastes mavult in instanti « aufert », Palatin. quoque ms. præfert.

² Canonem San-Germanensem secuti sumus in

et operatorem meum probabo justum.

Vere enim absque mendacio sermones mei,
et perfecta scientia probabitur tibi.

Deus potentes [h. qui corde potentes sunt] non abjicit,
cum et ipse sit potens.

Sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuit [Al. tribuet].

Non auferet ¹ a justo oculos suos,
et reges in solio collocat in perpetuum,
et eriguntur [h. non avertit a justo oculos suos,
et a regibus; in solio collocat eos in perpetuum
et alii eriguntur].

Et si fuerint in catenis, et vinciantur funibus paupertatis:

Indicabit eis opera eorum,
et scelera eorum, quia violenti fuerint.

Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat:
et loquetur, ut revertantur ab iniquitate:

Si audierint, et observaverint, complebunt dies suos in bono,
et annos suos in gloria:

Si autem non audierint, transibunt per gladium,
et consumentur in stultitia.

Simulatores et callidi provocant iram Dei,
neque clamabunt cum victi fuerint.

Morietur in tempestate anima eorum,
et vita eorum inter effeminatos.

Eripiet [Al. eriget] pauperem de angustia sua,
et revelabit in tribulationem aurem ejus.

Igitur salvabit te de ore angusto,
latissime, et non habentis [h. habente] fundamentum subter se ²:

requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine.

Causa tua quasi impij iudicata est,
causam iudiciumque recipies.

Non te ergo superet ira, ut aliquem [h. temetipsum] opprimas:
nec multitudo donorum inclinet te.

Depone magnitudinem [h. tyrannidem] tuam absque tribulatione, et omnes robustos fortitudine.

Ne protrahas noctem,
ut ascendant populi pro eis,

Cave ne declines ad iniquitatem:
hanc enim cepisti sequi [h. persecutus] post

[Al. tac. post] miseriam.

Ece, Deus excelsus in fortitudine sua,
et nullus ei similis in legislatoribus.

hac visione. Alii mss. codices legunt, « de ore angusto latissime, et non habentis fundamentum subter se ». MART.

Quis poterit scrutari viam [Al. vias] ejus?

Aut quis ei dicere: Operatus es iniquitatem?
Memento quod ignores opus ejus,
de quo cocinerunt [Al. ceciderunt] viri.

Omnes homines vident [h. viderunt] eum,
unusquisque intuetur procul [h. et homo intuebitur procul].

Ece, Deus magnus vincens scientiam nostram:
numerus annorum ejus inestimabilis.

Qui aufert stillas pluvias,
et effundit imbres ad instar gurgitum.

Qui de nubibus fluunt, quæ pretextunt ¹ cuncta desuper.

Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum,
Et fulgurare desuper lumine suo,
cardines quoque maris aperiet.

Per hæc [h. Per hæc... enim] iudicat populos,
et dat escas multis mortalibus.

In manibus [h. prope] abscondit lucem,
et præcipit ei, ut rursus adveniat.

Annuntiat de ea amico suo,
quod possessio ejus sit, et ad eam possit ascendere.

Cap. XXXVII. — Super hoc expavit cor meum,
et emotum est de loco suo.

Audite auditionem in terrore vocis ejus,
et sonum [h. meditationem] de ore illius procedentem.

Subter omnes cœlos ipsa considerat,
et lumen illius super terminos [h. altitudinem] terræ.

Post eum rugiet sonitus,
tonabit voce magnitudinis suæ;
et non investigabitur, eum audita fuerit vox ejus.

Tonabit Deus in voce sua mirabiliter,
qui facit [h. faciens] magna et inscrutabilia.

Qui præcipit nivi, ut descendat in terram,
et hiemis pluvias, et imbris fortitudinis suæ.

Qui in manu omnium hominum signat,
ut noverint, singuli opera sua.

Ingredietur bestia latibulum,
et in antro suo morabitur.

Ab interioribus egredietur tempestas, et ab arcuro [Al. austro] frigus.

Plantæ Deo, conerescit gelu,

et rursus latissime funduntur aquæ.
Frustrum desiderat nubes,
et nubes spargunt lumen suum.

Quæ lustrant per circuitum,
quocunque eas voluntas gubernantis duxerit,
ad omne quod præceperit illis
super faciem orbis terrarum;

Sive in una tribu, sive in terra sua,
sive in quocunque loco misericordiam suam
eas jusserit inveniri.

Ausulta hæc, Job:
sta, et considera mirabilia Dei.

Nunquid scis quando præcepit Deus pluvias,
ut ostenderent lucem nubium ejus?

Nunquid nosti semitas nubium,
magnas et perfectas scientias [Al. scientia]?

Nonne vestimenta tua calida sunt,
cum perlata fuerit terra austro?
Tu forsitan fabricatus es cum eo cœlos,
qui solidissimi quasi ære fusi sunt?

Ostende nobis quid dicamus illi:
nos quippe involvimur tenebris,
Quis narrabit ei quæ loquor?

Etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
At nunc non vident lucem:
subito aer coequetur in nubes,
et ventus transiens fugabit eas.

Ab aquilone aurum venit,
et ad Deum, formidolosa laudatio.
Digne eum invenire non possumus [h. Omnipo-
tens, digne invenire eum non possumus]:
magnus fortitudine, et iudicio, et justitia,
ei enarrari non potest.

Ideo timebunt eum viri,
et non audebunt contemplari omnes,
qui sibi videntur esse sapientes [h. et non contem-
plabitur omnes qui corde videntur esse
sapientes].

RESPONDENS AUTEM DOMINUS JOB [Al. ad Job] DE

TURBINE DIXIT:

Cap. XXXVIII. — Quis est iste involvens senten-
tias sermonibus imperitis?

Accinge sicut vir lumbos tuos:

obelo verbum illud prænotatum est.

¹ In regine ms. « Qui de nubibus pluunt, aquæ pretextunt, etc. » Scriptum fuisset, « quæ de nubibus, etc. » nam et Hebræus pergit de nubibus dicere: « Quæ stillant pluvias, etc. »

et rursus latissime funduntur aquæ.
Frustrum desiderat nubes,
et nubes spargunt lumen suum.

Quæ lustrant per circuitum,
quocunque eas voluntas gubernantis duxerit,
ad omne quod præceperit illis
super faciem orbis terrarum;

Sive in una tribu, sive in terra sua,
sive in quocunque loco misericordiam suam
eas jusserit inveniri.

Ausulta hæc, Job:
sta, et considera mirabilia Dei.

Nunquid scis quando præcepit Deus pluvias,
ut ostenderent lucem nubium ejus?

Nunquid nosti semitas nubium,
magnas et perfectas scientias [Al. scientia]?

Nonne vestimenta tua calida sunt,
cum perlata fuerit terra austro?
Tu forsitan fabricatus es cum eo cœlos,
qui solidissimi quasi ære fusi sunt?

Ostende nobis quid dicamus illi:
nos quippe involvimur tenebris,
Quis narrabit ei quæ loquor?

Etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
At nunc non vident lucem:
subito aer coequetur in nubes,
et ventus transiens fugabit eas.

Ab aquilone aurum venit,
et ad Deum, formidolosa laudatio.
Digne eum invenire non possumus [h. Omnipo-
tens, digne invenire eum non possumus]:
magnus fortitudine, et iudicio, et justitia,
ei enarrari non potest.

Ideo timebunt eum viri,
et non audebunt contemplari omnes,
qui sibi videntur esse sapientes [h. et non contem-
plabitur omnes qui corde videntur esse
sapientes].

RESPONDENS AUTEM DOMINUS JOB [Al. ad Job] DE

TURBINE DIXIT:

Cap. XXXVIII. — Quis est iste involvens senten-
tias sermonibus imperitis?

Accinge sicut vir lumbos tuos:

obelo verbum illud prænotatum est.

¹ In regine ms. « Qui de nubibus pluunt, aquæ pretextunt, etc. » Scriptum fuisset, « quæ de nubibus, etc. » nam et Hebræus pergit de nubibus dicere: « Quæ stillant pluvias, etc. »

interrogabo te, et responde mihi.
 Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ?
 Indica mihi si habes intelligentiam.
 Quis posuit mensuras ejus, si nosti?
 Vel quis tetendit super eam lineam?
 Super quo bases illius solidatæ sunt?
 Aut quis dimisit lapidem angularem ejus,
 Cum me laudarent simul astra matutina,
 et jubilarent omnes filii Dei?
 Quis conclusit ostiis mare,
 quando erumpebat quasi de vulva procedens:
 Cum ponerem nubem vestimentum ejus,
 et caligine illud quasi pannis infantie obvol-
 verem?
 Circumdedit illud terminis meis,
 et posui vectem, et ostia:
 Et dixi: Usque huc venies, et non procedes am-
 plius,
 et hic confringes tumentes fluctus tuos.
 Nunquid post ortum tuum præcepisti diluulo,
 et ostendisti auroræ locum suum?
 Et tenuisti concutiens extrema terræ,
 et excussisti impios ex ea?
 Restituetur [h. Vertetur] ut lutum signaculum,
 et stabit sicut vestimentum:
 Auferetur ab impiis lux sua,
 et brachium excelsum confringetur.
 Nunquid ingressus es profunda maris,
 et in novissimis abyssi deambulasti?
 Nunquid aperta tibi sunt portæ mortis,
 et ostia tenebrosa vidisti?
 Nunquid considerasti latitudines [Al. latitudinem]
 terræ?
 Indica mihi, si nosti, omnia:
 In qua via habitat lux,
 et tenebrarum quis locus sit:
 Ut ducas unumquodque [Al. unumquemque] ad
 terminos suos,

¹ Nostrî omnes mss. « et superficies, etc. » pro
 « et facies » legunt.

² Exemplar San-Germanense canonis jam
 emendatum, « ad nebulam »: antea legebat cum
 cæteris omnibus mss. « in nebula ». Marr.

³ Notabile est præ multis scholion istud marginale,
 quia nullibi sive in lexicis, sive apud interpretes
 hanc significantiam Hebrææ vocis כְּרוּת
 « tuhhoth » invenire potui. Volunt quidem critici
 verbum כְּרוּת, son כְּרוּת significare « præcordia »
 et « renes, abscondita » et « occulta »: at
 de « visceribus ovarum » altum apud illos æque
 ac apud Judæorum doctores silentium. Sicut ergo
 « renes » appellantur « tuhhoth » aut « tu-

et intelligas semitam domus ejus.
 Sciebas tunc quod nasciturus esses?
 Et numerum dierum tuorum noveras [h. nosti]?
 Nunquid ingressus es thesauros nivis,
 aut thesauros grandinis aspexisti?
 Quæ preparavi in tempus hostis [Al. hosti],
 in diem pugnæ et belli?
 Per quam viam spargitur lux,
 dividitur æstus [h. urens, id est, ventus] super
 terram?
 Quis dedit vehementissimo imbrî cursum,
 et viam sonantis tonitruî,
 Ut plueret super terram absque homine,
 in deserto, ubi nullus mortalium commoratur:
 Ut impleret inviam et desolatam [Al. tac. et deso-
 latam],
 et produceret herbas virentes?
 Quis est pluvie pater?
 Vel quis genuit stillas roris?
 De cujus utero egressa est glacies?
 Et gelu de celo quis genuit?
 In similitudinem lapidis aquæ durantur,
 et facies¹ abyssi constringitur.
 Nunquid conjungere valebis micantes stellas
 Pleiadas [Al. Pliaides],
 aut gyrum arcturi poteris dissipare?
 Nunquid producis [Al. produces] Luciferum [h.
 astra] in tempore suo,
 et vesperum super filios terræ consurgere facis?
 Nunquid nosti ordinem cæli,
 et pones rationem ejus in terra?
 Nunquid elevabis in nebula² [h. ad nubem] vo-
 cem tuam,
 et impetus aquarum operiet te?
 Nunquid mittes fulgura, et ibunt,
 et revertentia dicent tibi: Adsumus?
 Quis posuit in visceribus hominis³ [h. ovarum]
 sapientiam?

choth » propter adipem quo sunt obducti velut
 factorio, ita medullium et luteum ovarum me-
 rito כְּרוּת « tuhhoth » denominari possunt in
 lingua Hebraica ab absconsione et tegumentorum
 superinductione: nomen enim « tuhhoth » deri-
 vatur a radice כָּוַח « tuahh », quæ « oblinire,
 obducere » et « incrustare » significat. Gaudeat
 nunc lector curiosus restitutam sibi fuisse ac
 scholiaste perantiquo Hebrææ dictionis signifi-
 cantiam peculiarem, ac usque impræsentiarum
 inauditam. Marr.

— Quod notat scholiastes « pro in visceribus
 hominis », in Hebræo esse, « in visceribus ovo-
 rum », unam textus vocem hanc habet כְּרוּת

Vel quis dedit gallo intelligentiam?
 Quis enarrabit colorum rationem,
 et concentum cæli quis dormire faciet?
 Quando fundebatur [h. funditur] pulvis in terra,
 et glebæ compingebantur¹ [h. compingitur]?
 Nunquid capies lænæ prædium,
 et animam catulorum ejus implebis,
 Quando cubant in antris, et in specubus [Al. spe-
 culis] insidiantur?
 Quis preparat corvo escam suam,
 quando pulli ejus clamant ad Deum, vagan-
 tes², eo quod non habeant cibos?
 Cap. XXXIX. — Nunquid nosti tempus partus
 ibicum [Al. hircorum] in petris,
 vel parturientes cervas observasti?
 Dinumerasti menses conceptus earum,
 et scisti tempus partus earum?
 Incurvantur ad fetum, et pariunt,
 et rugilus emittunt.
 Separantur filii earum,
 pergunt ad pastum;
 egrediuntur, et non revertuntur ad eas.
 Quis dimisit onagram liberum,
 et vincula ejus [h. etoberi³] quis solvit?
 Cui dedi in solitudine domum,
 et tabernacula ejus in terra salsuginis.
 Contemnit multitudinem civitatis,
 clamorem exactoris non audit [Al. audivit].

quæ hic quidem « præcordia » magis placeret
 interpretari cum Aben Ezra, quam ut alibi « re-
 nes », quod cordi, non renibus sapientia insideat.
 Cæterum quidquid coopertum est atque abscon-
 ditum, atque adeo has ipsas penitissimas corpo-
 ris partes notat, nec nisi ex ejus significationis
 analogia opinor, ad ovarum intima significanda
 posse deduci.

¹ In Hebræo דִּבְרֵי יְדֻבָּחַ « urgabim jeduba-
 cu », id est, « et glebæ compingebantur », ut
 optime vertit Hieronymus. Fallitur proinde scho-
 liastes hic loci, dum pro plurali, verbum in sin-
 gulari persona substituitur curavit. Marr.

² Rectius videri possit legere cum Sixti V edi-
 tione paucisque aliis Vulgatis libris Palatinus
 ms. « vagientes » pro « vagantes »; cum vagire
 quidem suo utenque modo, minime vero vagari
 possint corvorum pulli implumes, et parentum
 ore destituti. Nihilosecius et Hebræus יָדָע, et
 Græcus ἴσμεν « vagantes » scriptum a s.
 interprete evincunt. Puta autem in ipso « vagan-
 tes » nido dici.

³ Septuaginta ac Hieronymus עֵרָא וְיָדָע,
 « phere » et « arod » promiscue accipiant, tan-
 quam sint duo nomina ejusdem feræ et pecudis

Circumspicit montes pascuæ suæ,
 et virentia queque perquirit.
 Nunquid volet rhinoceros servire tibi,
 aut morabitur ad præsepe tuum?
 Nunquid alligabis rhinocerotæ ad arandum loro tuo?
 Aut confringet glebas vallium post te?
 Nunquid fiduciam habebis in magna fortitudine
 ejus,
 et derelinques ei labores tuos?
 Nunquid credes ei quod sementem reddat tibi,
 et aream tuam congreget?
 Penna struthionum similis est pennis herodii⁴,
 et accipitris [h. ciconiæ et milvi].
 Quando derelinquit in terra ova sua,
 tu forsitan in pulvere calefacies ea [h. derelinquit
 enim in terra ova sua, et in pulvere calefiunt]?
 Obliviscitur quod pes conculcet ea,
 aut bestia agri conterant.
 Duratur ad filios suos quasi non sint sui,
 frustra laboravit, nullo timore cogente.
 Privavit enim eam Deus sapientia,
 nec dedit illi intelligentiam.
 Cum tempus fuerit, in altum alas erigit:
 deridet equum et ascensorem ejus.
 Nunquid prebebis equo fortitudinem,
 aut circumdabis collo ejus hiniitum [h. aut
 induisti collum ejus cervicositate
 Nunquid suscitabis eum quasi locustas?

silvestris: scholiastes vero aliud genus animalis
 indicare videtur, monens pro relativo « ejus »
 quod « onagram » respicit, in Hebræo esse « ete-
 hers, id est, עֵרָא » seu « garod », quam vo-
 cem Latine vertit « eteberum ». Nunc quid sic
 « eteberus » non possumus divinare, quia nec
 vola nec vestigium hujus nominis apparuit nobis
 in magna librorum multitudine, quos investi-
 gando frustra revolvimus. Credi quoque nihil
 vetat errore librorum corruptam ad nos per-
 venisse hujusmodi lectionem, et pro « eteberi »,
 forte legendum « id est, feri », aut quid simile.
 Doctiorum hic adsit judicium. Marr.

⁴ Pro herodio, quod in Hebræo dicitur « asi-
 da (אֲסִידָא) », inquit Hieronymus, epist. « ad Sun-
 niam et Pretelem », « Symmachus אֲסִידָא, id est,
 « milvum » interpretatus est. Denique et nos ita
 vertimus in Latinum: « Ibi aves nificabant »,
 milvi abies domus est, etc. Vide infra ad psal-
 mum crv. Hinc apparet verba Hebraica non uno
 modo a s. doctore fuisse interpretata in Lati-
 num sermonem. Marr.

⁵ Barbara vox pro equorum juba, vel superbia,
 ni fallor, posita ab scholiaste infimæ latinæ
 homine, si bene adverti in prolegomenis. Marr.

Gloria narium ejus terror.
Terram ungula fodit,
exultat audacter:
in occursum pergit armatis.
Contemnit pavorem, nec cedit gladio.
Super ipsum sonabit pharetra,
vibrabit hasta et clypeus¹.
Fervens et fremens sorbet terram,
nec reputat tubæ sonare clangorem.
Ubi audierit buccinam, dicit [Al. dicit]: Vah!
Procul odoratur bellum,
exhortationem ducum, et ululatum exercitus.
Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter,
expandens alas² suas ad austrum?
Nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila,
et in arduis ponet nidum suum?
In petris manet, et in præruptis silicibus commoratur
atque inaccessis rupibus,
Inde contemplantur escam,
et de longe oculi ejus prospiciunt.
Pulli ejus lambent sanguinem:
et ubicunque cadaver fuerit, statim adest.

ET ADJECIT DOMINUS, ET LOCUTUS EST AD JOB:

[h. Et respondit Dominus ad Job, et dixit:
Nunquid qui contendit cum Deo [h. Omnipotentem],
tam facile conquiescit?
Utique qui arguit Deum, debet respondere ei.

RESPONDENS AUTEM JOB DOMINO, DIXIT:

Qui leviter locutus sum, respondere quid possum?
[h. Qui vilis sum, respondere quid possum?
Manum meam ponam super os meum.
Unum locutus sum, quod utinam non dixissem:
et alterum [h. duo], quibus ultra non addam.

RESPONDENS AUTEM DOMINUS JOB DE TURBINE, DIXIT:

Cap. XL. — Accinge sicut vir lumbos tuos:
interrogabo te, et indica mihi.
Nunquid irritum facies judicium meum:
et condemnavis me, ut tu justificeris?
Et si habes brachium sicut Deus,
et si voce simili tonas?

¹ Quod hic Hebræus præfert nomen, בִּירִי, potius « lanceam » sonat, quam clypeum ».

² Plus habent nostri mss. « expandens expandens ».

Circumda tibi decorem,
et in sublimis erigere, et esto gloriosus,
et speciosus induere vestibus.
Disperge superbos furore tuo,
et respiciens omnem arrogantem humilia.
Respice cunctos superbos, et confunde eos,
et contere impios in loco suo.
Absconde eos in pulvere simul,
et facies eorum demerge in foveam:
Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua.

Ecce behemoth, quem feci tecum,
fenum quasi bos comedit.
Fortitudo ejus in lumbis ejus,
et virtus illius in umbilico ventris ejus.
Stringit [Al. Constringit] caudam³ suam quasi cedrum,
nervi testicularum ejus perplexi sunt.
Ossa ejus velut fistulæ æris,
cartilago illius quasi laminæ ferreæ.
Ipse principium est viarum Dei,
qui fecit eum, applicabit gladium ejus [h. suum].

Huic montes herbas ferunt:
omnes bestię agri ludent ibi.
Sub umbra dormit
in secreto calami, et in locis humentibus.
Protegitur umbre umbram ejus,
circumdabunt [h. cir...] eum salices torrentiæ.
Ece absorbebit fluvium, et non mirabitur [h. et non festinabit].

Habet fiduciam quod insuat Jordanis in os ejus,

In oculis ejus quasi hamo capiet eum,
et in sudibus perforabit nares ejus.
An extrahere poteris leviathan hamo,
et fune ligabis linguam ejus?

Nunquid pones circumlumina in naribus ejus,
et [Al. aut] armilla perforabis maxillam ejus?

Nunquid multiplicabit ad te preces,
aut loquetur tibi mollia?

Nunquid feriet tecum pactum,
et accipies eum servum sempiternum?
Nunquid illudes ei quasi avi [h. passeri].

aut ligabis eum [Al. eum] ancillis [h. puellis] tuis?

Concident eum amici,
divident eum negotiatores?

dit alas, etc. » Mox unus regine, « Aut ad præceptum tuum, etc. »

³ Ms. « Stringit caudam ». Mart.

Nunquid implebis sagenas [h. tabernacula] pelle ejus,
et gurgustium piscium capite illius?

Pone super eum manum tuam:
memento belli, nec ultra addas loqui [non habet].

Ecce, spes ejus frustrabitur eum,
et videntibus cunctis præcipitabitur.

Cap. XLI. — Non quasi crudelis suscitabo eum?
Quis enim resistere potest [Al. poterit] vultui meo?

Quis ante dedit mihi, ut [h. et] reddam ei:
omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt?

Non parcam ei,
et verbis potentibus, et ad deprecandum compositis.

Quis revelabit faciem indumenti ejus?
Et in medium oris ejus quis intrabit?

Portas vultus ejus quis aperiet?
Per gyrum dentium ejus formido.

Corpus illius quasi scuta fusilia,
compactum squamis se prementibus.

Una uni conjungitur,
et ne spiraculum quidem incedit per eas:

Una alteri adhaerabit,
et tenentes se nequaquam separabuntur.

Sternutatio ejus splendor ignis [h. luminis],
et oculi ejus, ut palpebræ diluculi.

De ore ejus lampades procedunt,
sicut tædæ ignis accensæ.

De naribus ejus procedit fumus,
sicut ollæ succensæ atque [Al. aquæ] ferventiæ.

Halitus ejus prunas ardere facit [h. prunæ at...s.],
et flamma de ore ejus egreditur:

In collo ejus morabitur fortitudo,
et faciem ejus præcedit egestas [h. .... as.].

Membra carniū ejus coherentia sibi,
mittet contra [h. super] eum fulmina,
et ad locum alium non ferentur [h. feretur].

Cor ejus indurabitur quasi lapis,
et stringetur quasi malleatoris incus [Al. incude].

Cum sublatus fuerit, timebunt Angeli [h. dii],
et terribi purgabuntur.

Cumque apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit,
neque hasta, neque thorax.

Reputabit enim quasi paleas ferrum,
et quasi lignum putridum, æs.

Non fugabit eum vir sagittarius,
in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.

Quasi stipulam æstimabit malleum,
et deridebit [Al. derisit] vibrantem hastam.

Sub ipso erunt [h. non habet erunt] radii solis,
sternet sibi aurum quasi lutum.

Fervescere faciet quasi ollam profundum,
mare ponet quasi cum unguenta bulliant.

Post eum lucebit semita,
æstimabit abyssum quasi senescentem.

Non est super terram potestas, quæ comparetur [h. super terram quod comparetur] ei;
qui factus est, ut nullum timeret.

Omne sublime videt,
ipso est rex super universos filios superbiæ [h....].

RESPONDENS AUTEM JOB DOMINO, DIXIT:

Cap. XLII. — Scio quia omnia potes,
et nulla te latet cogitatio.

Quis est iste, qui celat consilium absque scientia?
Ideo insipienter locutus sum,
et quæ ultra miodum excederent scientiam meam.

Audi et ego loquar:
interrogabo te, et responde mihi¹.

Auditu auris audivi te,
nunc autem oculus meus videt te.

Idcirco ipse me reprehendo,
et ago penitentiam in favilla et cinere.

POSTQUAM [h. Et fuit postquam] AUTEM LOCUTUS
EST DOMINUS VERBA HÆC AD JOB, DIXIT AD
ELIPHAZ THEMANITEM²:

Iratus est furor meus in te, et in duos amicos tuos,
quoniam non estis locuti coram me rectum,
sicut servus meus Job. Sumite igitur vobis septem tauros,
et septem arietes, et ite ad servum meum Job,
et offerte holocaustum pro vobis:
Job autem servus meus orabit pro vobis;
faciem ejus suscipiam,
ut non vobis imputetur stultitia:
neque enim locuti estis ad me recta,
sicut servus meus Job.

ABIERUNT ERGO ELIPHAZ THEMANITES, ET BALDAD
SUITES, ET SOPHAR NAAMATHITES,

Et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos [Al. tac.

minio.

HIC PROSA ORATIO INCIPIT.

¹ Nostri mss. « et ostende mihi », propius Hebræo verbo וְהִרְוִינִי וְהִרְוִינִי.

² Notatum in regine ms. majoribus litteris è

ad eos] Dominus, et suscepit Dominus faciem Job. Dominus quoque conversus est ad penitentiam [h. Dominus quoque convertit captivitatem] Job, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quæcunque fuerant Job, duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, et universæ sorores suæ, et cuncti qui noverant eum prius, et comederunt cum eo panem in domo ejus: et moverunt super eum caput, et consolati sunt eum super omni malo quod intulerat Dominus super eum: et dederunt ei, unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis Job magis quam prin-

cipio ejus. Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium, et sex millia camelorum, et mille juga boum, et mille asinæ. Et fuerunt ei septem filii, et filie tres. Et vocavit nomen unius Diem, et nomen secundæ Cassiam [Al. Cassiæ], et nomen tertie Cornustibii. Non sunt autem inventæ mulieres speciosæ sicut filie Job in universa terra: deditque eis pater suus hæreditatem inter fratres earum. Vixit autem Job post hæc, centum quadraginta annis, et vidit filios suos, et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, et mortuus est senex et plenus dierum.

Explicit liber Job 1.

¹ Addit nec frustra Palatinus codex, « secundum Hebræum ». Sunt enim alii mss. qui hanc ipsam Hieronymianam Jobi versionem continent, quos inter unus S. Sergii Juliomagensis, satis antiquus ac probè notæ a p. Calmelo inspectus,

ac subdunt in calce veterem illam additionem, in qua de Jobi, aut Jobabi genealogia ab Esau disseritur, quam additionem ipse Hieronymus in « quæst. in Gen. » respuit ea præcipue de causa, quod in Hebraicis codicibus non habeatur.

FINIS TOMI DECIMI QUINTI.

